

Jaarverslag 2016 – KNNV afdeling Amersfoort e.o.

Het jaar 2016 was voor de KNNV Amersfoort e.o. in veel opzichten weer een succesvol jaar. Alleen de groei van het aantal leden, zoals dat in voorgaande jaren te zien was, stagneerde in het afgelopen jaar; het aantal leden bleef nagenoeg gelijk.

De KNNV Amersfoort e.o. volgde de ontwikkelingen op landelijk niveau met betrekking tot een nauwere samenwerking met het IVN door lokaal eveneens een lichte koepel met IVN Amersfoort te vormen waarbinnen de besturen van beide organisaties elkaar regelmatig ontmoeten voor overleg.

Ook in 2016 werden opnieuw belangrijke bijdragen geleverd aan de inmiddels welbekende mini-cursussen van de "Natuuracademie", een samenwerkingsverband tussen KNNV, IVN en het Centrum Natuur en Milieu Schothorst van de gemeente Amersfoort, en aan de Werkgroep Natuurlezingen Amersfoort (WNA), waaraan wordt meegewerkt door de KNNV, IVN, Vogelwacht Amersfoort en het Centrum Natuur en Milieu Schothorst van de gemeente Amersfoort.

De afdeling is in 2016 weer actief geweest met een tweetal onderzoeksprojecten, die op verzoek van de gemeente Amersfoort (De Hoge Kleij) en de Stichting De Boom (Schoolsteegbosjes) zijn uitgevoerd. Een positieve ontwikkeling ten opzichte van het verleden is dat binnen deze inventarisatieprojecten de verschillende werkgroepen van de afdeling nauw samenwerken. Deze bundeling van krachten en kennis leidt tot inventarisatierapporten die een bredere kijk geven op de flora en fauna binnen een bepaald gebied dan in het verleden. Er werd actief meegewerkt door de werkgroepen "Wilde Planten", "Nachtvlinders", "Vleermuizen", "Vogels" en "Poelen en Sloten".

Daarnaast hebben de werkgroepen veel "eigen" initiatieven ontwikkeld en activiteiten uitgevoerd, zoals bijeenkomsten voor het determineren van planten, het geven van een publieksexcursie in een (voor publiek gewoonlijk gesloten) ecologische verbindingzone, het leveren van een bijdrage aan de Nationale Nachtvliedernacht, een bijdrage aan de Nacht van de Vleermuis (dat zelfs het landelijk Jeugdjournaal haalde), is er een cursus macrofauna gevolgd (dankzij een Groen en Doen subsidie), zijn veel poelen geïnventariseerd, een negental vogelexcursies gehouden etc. Het onderzoeksrapport "Muurvarens en zaadplanten Vathorst", dat eind 2015 werd gepubliceerd, leidde in 2016 tot een aantal landelijke publicaties en een presentatie op het Muurplantensymposium van de Floron in Amersfoort.

Het jaar 2016 was ook een opmerkelijk jaar door de organisatie van een 1001-soortentelling in Amersfoort. Veel leden van de KNNV Amersfoort e.o. leverde een bijdrage aan dit evenement door actief deel te nemen aan de inventarisaties. Begin februari van dit jaar (2017) kon worden bekend gemaakt dat maar liefst 2.699 soorten planten en dieren vorig jaar in Amersfoort zijn aangetroffen. Daaronder zeldzame soorten als de klimaugurk, het viervlekkenkapoentje en de kriebelmug. In grote lijnen ging het om 784 plantensoorten, 259 schimmels en 1.646 dieren, waarvan 1.203 insecten.

Verslagen werkgroepen

Werkgroep Dagvlinders

Door omstandigheden kon het jaarverslag niet op tijd worden aangeleverd.

Marian Marseille (coördinator werkgroep Dagvlinders)

Werkgroep Determineren (Planten)

In 2016 hebben we slechts 6 determineerbijeenkomsten gehad, waarvan één buiten in natuurgebied De Schammer (19 april). Het aantal bijeenkomsten is beduidend minder dan het aantal dat we hadden gepland. Door omstandigheden moest een aantal determinatie-avonden worden afgezegd. De opkomst met gemiddeld 9 deelnemers is redelijk te noemen. Vandaar dat we voornemens zijn om ook in 2017 door te gaan.

Theo van de Water (coördinator werkgroep determineren)

Werkgroep Nachtvinders

De werkgroep bestaat uit 5 kernleden en altijd zijn er wel geïnteresseerden die een of meer keren willen komen kijken en meehelpen.

Op onze vaste vanglocatie, "Hoeve Groot Zandbrink", zijn we het afgelopen jaar niet actief geweest.

1. Tijdens de Nationale NachtvinderNacht op 3 juni stonden we weer met ons laken en lampen in de Struintuin van het Centrum voor Natuur en Milieu "De Groene Belevenis". Dit was in combinatie met een theorieavond voor de Natuuracademie. Een zeer geslaagde avond.

2. Nogmaals een vangavond in de Struintuin. En weer een interessante avond in een kleine bezetting.

3. Op verzoek van de coördinator van het onderzoek naar Flora en Fauna op de Hoge Kleij, hebben wij een avond aldaar gevangen.

Op 22 juli 2016 hadden we rond 22.00 uur ons laken met menglichtlamp opgezet op het pad tussen het natte gedeelte en het drogere dennenbos van de Hoge Kleij. De vangst viel wat tegen en toen de generator er rond middernacht mee ophield, hielden ook wij het voor gezien.

Onze gegevens sturen we zoals te doen gebruikelijk naar waarneming.nl en zelf houden we uiteraard ook onze waarnemingen al jaren goed bij.

Aangezien alle werkgroepleden een zeer intensief leven lijden, komen we tijd tekort om vaker met onze interesse voor nachtvinders bezig te zijn.

Alice van Hunnik (coördinator werkgroep nachtvinders)

Werkgroep Planten

1. Natuuronderzoekprojecten

De werkgroep is jaren geleden begonnen met dit type onderzoek, maar toen beperkte het zich nog tot planten. Intussen heeft de werkgroep ook de coördinatie van breder onderzoek op zich genomen. Naast plantenonderzoek nodigt zij nu ook andere werkgroepen en soms ook niet-KNNV'ers uit deelonderzoek uit te voeren. Welke deelonderzoeken dat zijn hangt af van de beschikbare kennis en menskracht en van het karakter van het terrein. In 2016 zijn twee natuuronderzoeken uitgevoerd en gecoördineerd.

a. Schoolsteegbosjes

Op verzoek van Stichting De Boom (Remco Jousma) is een onderzoek uitgevoerd in een deel van de Schoolsteegbosjes in Leusden. Het ligt aan het eind van de Schoolsteeg tussen de Hamersveldse wetering en de Liniedijk langs het Valleikanaal. Het is voor een deel weiland en voor een deel nat hakhoutbos met veel Essen, Zwarte els en Zomereik.

Deelonderzoeken zijn geweest:

- Historie
- Natuurwaarde
- Waterhuishouding
- Bodem
- Planten
- Mossen
- Korstmossen
- Paddenstoelen
- Nachtvinders
- Vleermuizen
- Waterleven (poelen)
- Vogels

b. Hoge Kleij

Op verzoek van de gemeente Amersfoort (Renée van Assema) is onderzoek uitgevoerd in een gebied op de Hoge Kleij in Amersfoort. Het ligt ten zuiden van de Stichtse rotonde tussen Lodenstein, Zon en Schild en de golfbaan De Hoge Kley. Het gebied bestaat uit twee delen; een deel is een oud loof- en naaldhoutbos, dat in eigendom is van landgoed Den Treek-Henschoten, het andere deel was vroeger een vuilstort die afgedekt is met plastic en een laag grond.

Deelonderzoeken zijn geweest:

- Historie
- Bodem
- Planten
- Mossen
- Korstmossen
- Paddenstoelen
- Nachtvinders
- Vleermuizen

- Zoogdieren
- Vogels

2. Overige activiteiten

a. Excursie EVZ Tabaksteeg

De KNNV heeft in 2015 een natuuronderzoek uitgevoerd in de Ecologische Verbindings-Zone (EVZ) tussen de PON-spoorlijn en de bebouwing in de nieuwe woonwijk Tabaksteeg in Leusden. In de herfst van 2016 is door de KNNV een excursie georganiseerd voor de bewoners van die nieuwe wijk, omdat die zone normaal niet toegankelijk is voor bezoek. Circa 100 bewoners zijn met de excursie mee geweest.

b. Bezoek aan Bossewaard in Nieuwegein

In de herfst is 2x een bezoek aan de Bossewaard georganiseerd. Bossewaard is een overloopgebied op de noordoever van de Lek bij Nieuwegein. Het overgrote deel is nog kale kleigrond maar er waren al veel interessante pioniersplanten. Er waren ook nog oude stukken oever met kribben te zien. Zeker voor herhaling vatbaar in 2017.

c. Ondersteuning spetterexcursie

Door een paar leden van de werkgroep is de spetterexcursie naar Den Bosch eind augustus georganiseerd.

d. Nawoord

Er zijn door de werkgroep naast de grote natuuronderzoekprojecten weinig andere activiteiten in 2016 ontplooid. De grote projecten vergden veel tijd van de leden, waardoor helaas niet veel tijd over bleef voor andere activiteiten.

Arie van den Bremer (coördinator werkgroep planten)

Werkgroep Poelen en Sloten

De nog zeer jonge werkgroep "Poelen en Sloten" heeft in 2016 voorzichtig haar eerste stappen gezet. De tien leden, die zich bij de werkgroep hadden aangemeld, hebben in het kader van het project "De Schoolsteegbosjes" een bijdrage geleverd aan de inventarisatie van de poel in dat gebied. Daarnaast is buiten het project nog een drietal poelen in De Schoolsteegbosjes geïnteriseerd. Voorafgaande aan deze inventarisaties zijn enkele bijeenkomsten geweest om de diversiteit in macrofauna beter te leren kennen, zijn we naar buiten gegaan om in enkele poelen te "oefenen" en hebben we ons verder bekwaamd door het volgen van een cursus "Macrofauna", gegeven door aquatisch ecoloog Bart Achterkamp van Bureau Waardenburg, gesubsidieerd door de stichting "Groen en Doen". Behalve de poelen in De Schoolsteegbosjes zijn enkele andere poelen op Landgoed De Boom uitvoerig bekeken, zoals de poel bij het "Defensie terrein", bij het "Schutpad", langs de "Moorsterweg" en bij "Groot Zandbrink". Ook is op verzoek van de gemeente Amersfoort begeleiding gegeven aan een stagiaire Bos- en Natuurbeheer, die in opdracht van de gemeente een 12-tal poelen inventariseerde om de kwaliteit van de ecologische verbindingzone langs het Valleikanaal te kunnen beoordelen.

Hebben we in 2016 al veel tijd en energie besteed aan het “lezen” van poelen en vooral aan het leren herkennen van de vele waterdiertjes (macrofauna), ook in 2017 zullen we daar veel tijd aan besteden. Dit doen we door poelen te inventariseren op de aanwezige flora en fauna, door bijeenkomsten te organiseren om de verzamelde macrofauna te determineren, door (daar waar nodig) expertise van derden in te schakelen en door contacten te leggen en te onderhouden met organisaties als Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) en RAVON.

Theo van de Water (coördinator werkgroep poelen en sloten)

Werkgroep Vleermuizen

Kerntaak van de werkgroep is het aansturen en ondersteunen van vrijwilligers bij het zoeken naar kraamlocaties van gebouwen-bewonende vleermuizen. We hebben hiervoor twee keer een bijeenkomst georganiseerd in het CNME Amersfoort. (voor- en najaar). Het begeleiden van dit onderzoek is een van de meest tijdsintensieve klussen van onze werkgroep.

Daarnaast hebben we tijdens de voorjaarsbijeenkomst een training georganiseerd met Erik Korsten (Bureau Waardenburg) over de ins en outs van vleermuiskasten en de controle daarvan. Dit had tot resultaat dat we met meerdere mensen, werkgroepleden én vrijwilligers, het veld in zijn gegaan (Park Randenbroek, Nimmerdor en Vossenheuvel) om onder begeleiding van Bureau Waardenburg open en dichte kasten te controleren. Dit gebeurde in totaal drie keren.

Een van de werkgroepleden, Esmeralda Dols, heeft een excursie gegeven voor leden van de vogelwerkgroep die interesse hadden in vleermuizen. Ook heeft zij een vleermuisles verzorgd aan een basisschoolklas.

Er is een goed contact tussen de werkgroep en de stichting Elisabeth Groen; hieruit vloeit voort dat wij hun vleermuiskasten controleren. Hetzelfde doen wij voor de kasten rondom de Lichtenberg.

De werkgroep heeft ook meegewerkt aan de twee onderzoeken, die eerder al in dit verslag onder werkgroep planten zijn genoemd.

Verder heeft de werkgroep voor de tweede keer de “Nacht van de Vleermuis” georganiseerd wat is verslagen door het Jeugdjournaal !!!

Twee items die niet op onze planning stonden maar wel hebben plaatsgevonden zijn 1. onze betrokkenheid bij het aanleggen van twee winterverblijven voor vleermuizen; één in de bunker bij Birkhoven, en één, niet ver daarvandaan, in een oude voetgangerstunnel onder de Amsterdamseweg, en 2. onze betrokkenheid bij het stilleggen van voegwerkzaamheden aan de St. Martinuskerk in Hoogland, waar een winterverblijf van gewone dwergvleermuizen werd bedreigt.

Erik Broer (coördinator werkgroep vleermuizen)

Werkgroep Vogels

Op de eerste plaats ben ik dank verschuldigd aan Tom Huijbregts, Theo Jacobs en Willem van Dijk. Zij hebben gezorgd dat alle excursies, zoals ze gepland waren, door konden gaan in de tijd dat ik vorig jaar door ziekte niet aanwezig kon zijn.

We hebben afgelopen jaar 9 excursies gehad, waarbij tussen de drie en elf leden aanwezig waren.

De plaatsen die wij bezocht hebben zijn:

Januari: Den Treek

Februari: Kapiteinshut en omgeving

Maart: de westelijke Eempolders

April: de Stille Kern

Mei: de Groene Jonker

Juni: de Zouwe boezem

Oktober: de pier van IJmuiden

November: de Eempolder

December: de kerstwandeling in Bloeidaal en Schammer

Ook dank ben ik verschuldigd aan Jaap Vos van de vogelwacht, die de leiding genomen heeft over het telproject op de Hoge Kleij tussen de school en de golfbaan.

De bedoeling was dat de KNNV dit zou doen. Hij heeft de leiding genomen en met drie personen van de KNNV hebben we hem geassisteerd. Dit project krijgt een vervolg in een nestkasten project en een broedvogel inventarisatie van Sovon. Dit gaat nu door als een project van Sovon in combinatie met eigen initiatief.

Zelf hebben we een telproject afgerond van de Boom. Achter in de Schoolsteeg bosjes. Dit keer hebben we geprobeerd meerdere leden mee te laten werken. Op onze oproep hebben een zestal leden zich gemeld om mee te werken. Zo zijn we 9 keer in verschillende samenstellingen op pad geweest om daar de vogels te inventariseren.

Ook hebben we meegewerkt aan de Natuuracademie met de cursus Wintergasten, die redelijk succesvol was.

Henk Bokkers (coördinator werkgroep vogels)

Natuuracademie

KNNV Amersfoort e.o. (Vereniging voor Veldbiologie), IVN Amersfoort (Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid) en CNME "Landgoed Schothorst" uit Amersfoort organiseren samen 10 minicursussen per jaar onder de vlag van Natuuracademie. De samenwerking met het IVN is in 2015 begonnen. Het belangrijkste doel van de minicursussen is mensen te laten ontdekken wat de natuur allemaal aan moois te bieden heeft en wat ze er allemaal zelf mee kunnen doen in eigen tuin of buurt. De Natuuracademie is in 2016 voor de 7^e keer georganiseerd. In 2016 hebben in totaal 180 mensen deelgenomen aan de cursussen. Dat is duidelijk meer dan de laatste 2 jaren. Vijf minicursussen worden gegeven in het gebouw Het Groene Huis in Schothorst, Amersfoort, de overige vijf mini-

cursussen in het gebouw van De Groene Belevnis in Leusden (De Schoolsteeg). Voor 2017 is weer een nieuw programma ontwikkeld.

Arie van den Bremer (coördinator natuuracademie)

Overzicht deelnemers Natuuracademie			
Jaar	Totaal deelnemers	Aantal deelnemers per cursus	Aantal deelnemers per jaar
2010			Niet bekend
2011			Niet bekend
2012			199
2013			193
2014			143
2015			173
2016			
	Plantenfysiologie	20	
	Sterren en sterrenbeelden	25	
	Mossen	20	
	Russen en zeggen	8	
	Nachtvlinders	17	
	Insecten	22	
	Spinnen	15	
	Paddenstoelen	21	
	Vissen	13	
	Wintergasten	19	
			180